

Таким образом, необходимо выделить следующие положительные моменты в решении существующих проблем, а именно:

- программа поддержки развития микро- и малых предприятий путем финансирования микрокредитования в Украине со стороны ЕБРР, KfW и Немецко-украинского Фонда;
- мероприятия, проводимые государственными органами на уровне местных советов;
- мероприятия по уменьшению административных формальностей и др.

Успешное развитие малого бизнеса в Украине возможно при условии, что эти тенденции получат свое дальнейшее развитие и предпринимателям станет выгоднее вести свою деятельность максимально открыто, что, в конечном итоге, приведет к росту доходов государства от предприятий этого сектора экономики.

В перспективе планируется рассмотреть методы анализа кредитоспособности предприятий малого и среднего бизнеса, разработать основные критерии классификации предприятий с точки зрения их платежеспособности по кредитам и мероприятия, направленные на поддержку малого и среднего бизнеса со стороны местных органов управления, а также оценить роль малых предприятий различных видов деятельности в экономике города.

1.Герберт Н. Кессон. Как делать и сохранять деньги.
<http://archives.maillist.ru/25920/116734.html>.

2.Романов В. Обзор рынка кредитов для малого бизнеса. 2005 г.
<http://www.credits.ru/articles/2336/>

3.Диксон Д. Е. Н. Совершенствуйте свой бизнес. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 224 с.

4.Дип С., Сесмен Л. Верный путь к успеху: 1600 советов менеджерам. Серия: SELF-HELP: Пер. с англ. – М.: Вече, Персей, АСТ, 1995. – 384 с.

5.Джек Траут. Новое позиционирование. Серия: Деловой бестселлер. – СПб: Питер, 2002. – 192 с.

Получено 17.02.2006

УДК 332.1 : 336

В.О.ЧЕРЕВКО

Черкаський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ „ФІНАНСОВИЙ ПОТІК РЕГІОНУ”

Висвітлюється проблема формування понятійного апарату сучасної регіоналістики в Україні. На основі аналізу існуючих досліджень економічного змісту фінансового потоку регіону та фінансового потоку взагалі пропонується власне сучасне визначення даного терміну.

В українському сьогоденні економічної науки значно зросла увага до регіональної проблематики. Адже, із здобуттям незалежності сформовано об'єктивні передумови регіональної політики, що спрямована на соціально-економічне вирівнювання. Одночасно, в період економічного зростання в Україні існує нагальна потреба підвищення життєвого рівня населення всіх регіонів. Оскільки, за сучасних умов, територіальні диспропорції соціально-економічного розвитку окремих регіонів країни постійно зростають.

Значний внесок у розробку питань зміцнення економічних засад місцевого самоврядування, функціонування окремих елементів системи регіонального управління зробили такі українські науковці як І.М.Вахович, З.В.Герасимчук, М.І.Долішній, В.І.Кравченко [1-2] та ін.

Поряд із стрімким розвитком в Україні регіональної економічної науки, активізацією регіональних наукових досліджень мають місце певні складності у формуванні понятійного апарату регіоналістики – немає однозначних трактувань деяких категорій. Проблема невизначеності термінів регіональної економіки стосується і поняття „фінансовий потік регіону”. Оскільки вітчизняні вчені-економісти нехтують науковим визначенням та ґрунтовним поясненням поняття „фінансовий потік регіону”, важливо запропонувати сучасне визначення даного терміну.

Основна умова успішної реалізації процесу управління регіональними фінансовими потоками в ринкових умовах полягає в досягненні оптимального балансу їх фінансових інтересів. Ця умова визначає необхідність розробки управлінських рішень щодо регулювання фінансових потоків, які спрямовуються на розвиток регіональної економіки. При цьому реалізація задач із визначення регіональних фінансових потоків і ефективного управління ними може бути побудована шляхом систематизації економічної роботи у вигляді:

- конкретизації цілей, змісту і напрямків економічного аналізу стану економіки регіону, грошово-кредитних і фінансових відносин;
- оптимізації джерел одержання вихідної інформації;
- формування інформаційних баз;
- розробки програмних продуктів, що забезпечують економіко-математичну обробку економічних показників;
- систематизації та обробки одержуваних показників за галузевими ознаками регіону;
- розробки методології і методики аналізу, включаючи інструменти прогнозування на регіональному рівні;
- розширення показників для аналізу процесу управління фінансо-

вими потоками в регіоні;

- підготовки статистичних і аналітичних матеріалів для прийняття рішень управлінського характеру на регіональному рівні.

Підготовка інформації для прийняття управлінських рішень на рівні регіону здійснюється в контексті побудови і реалізації заходів соціально-економічного розвитку. Даний підхід має принципове значення, тому що він дозволяє більш поглиблено відобразити особливості динаміки різних економічних показників регіонального розвитку.

Проблема визначення фінансових потоків є актуальною не тільки для виконавчої влади регіону, а й для його господарюючих суб'єктів. Вирішення цієї задачі є суттєвим при формуванні регіональних і місцевих бюджетів, портфеля інвестиційних програм, що фінансуються з місцевих бюджетів, а також при розробці економічних інструментів впливу на фінансову діяльність господарюючих суб'єктів. При цьому важливо не тільки визначити, чи підкріплене відповідними фінансовими потоками управлінське рішення, яким чином воно фактично реалізується, але й побудувати моделі перерозподілу регіональних фінансових потоків. Таким чином, у проблемі управління регіональними фінансовими потоками визначається цілий комплекс напрямків: структурний, методологічний і аналітичний.

Для практичної реалізації структурного напрямку управління регіональними фінансовими потоками доцільно визначити державний інститут у структурі регіонального управління, що забезпечує практичне визначення регіональних фінансових потоків.

Для практичної реалізації методологічного напрямку управління регіональними фінансовими потоками необхідно:

- розробити і практично реалізувати методику визначення регіональних фінансових потоків;
- адаптувати оцінки управління потоками до застосування існуючих методів обробки економічної інформації (статистичного, економіко-математичного, прогнозно-аналітичного та оптимізаційного моделювання), а також до формування інформаційних масивів, що відображають реальний рух фінансових потоків у регіональній економіці.

Практичне вирішення задачі із побудови функцій управління регіональними фінансовими потоками неможливе без аналітичного напрямку. Аналітичний напрямок управління регіональними фінансовими потоками, на нашу думку, доцільно реалізувати в три етапи: первинної підготовки даних; комплексної обробки даних; моделювання, прийняття і використання результатів.

На етапі організації первинної підготовки даних реалізуються за-

дачі, що дозволяють: оптимізувати цілі та шляхи підготовки статистичних даних у регіоні; здійснити збір і нагромадження статистичних даних для формування інформаційної бази; провести систематизацію початкових умов і ресурсних обмежень; сформувати оцінні показники та умови регламентації понять; сформувати інформаційну базу з урахуванням структури регіонального фінансового потоку.

На етапі комплексної обробки даних відбувається процес аналізу і формування результатів. Ці задачі охоплюють розподіл підзадач між учасниками підготовки та аналізу статистичних даних; процес аналізу статистичних даних; систематизацію статистичних даних, отриманих від учасників комплексної обробки даних; комплексний аналіз і формування результатів, що відображають існуючий стан у функціонуванні регіональних фінансових потоків; регламентацію обмежень і порядку застосування сукупних результатів.

На етапі моделювання і прийняття управлінських рішень реалізуються задачі моделювання варіантів перерозподілу регіональних фінансових потоків; формування висновків; прийняття рішень; використання результатів у процесі управління регіональними фінансовими потоками.

Реалізація аналітичного напрямку управління регіональними фінансовими потоками дозволяє перейти безпосередньо до процесу управління регіональними фінансовими потоками і тим самим забезпечити практичне застосування головних функцій управління: планування, визначення мотивацій і контролю над перерозподілом регіональних фінансових потоків. При цьому у місцевих органів влади і місцевого самоврядування з'явиться можливість реалізувати організаційні функції управління, у тому числі:

- агрегувати оцінки руху фінансових потоків з метою визначення основних причин перерозподільних процесів в економіках регіонів;
- оптимізувати роботу із реструктуризації економіки в регіоні з метою більш ефективної взаємодії місцевих органів влади, місцевого самоврядування і господарюючих суб'єктів у розширенні інвестиційного співробітництва;
- приступити до створення оптимізаційних моделей регіональних фінансових потоків, покликаних оптимізувати перерозподіл ресурсів, що спрямовуються на створення очікуваних результатів за критерієм максимального ефекту.

В економічній науковій думці існує декілька визначень поняття «система», які, з деякою умовністю, поділяються на три групи. У першій групі визначення поняття «система» розглядається як комплекс

процесів і явищ, а також зв'язків між ними, що існують об'єктивно. У такому випадку, система – це об'єкт дослідження і управління. Визначення другої групи розглядають систему як інструмент, засіб дослідження процесів і явищ. Третя група визначень системи – це створений комплекс елементів, призначений для рішення конкретних задач [3, с.249].

До проблеми управління регіональними фінансовими потоками, очевидно, слід підходити як до системи, що формується умовами економічних відносин з урахуванням особливостей історичного, політичного та економічного розвитку не тільки окремих регіонів, але й території, обмеженої рамками національної економіки. Звідси, управління регіональними фінансовими потоками як система функцій базується на виділенні з економічного середовища таких закономірностей (або їхніх частин), що стають об'єктом дослідження. Крім того, процес управління регіональними фінансовими потоками стає тільки тоді системою, коли управління як процес застосовується як метод впливу на економічні явища в суспільних відносинах між суб'єктами економіки.

Фінансові потоки – це базове поняття сучасного фінансового менеджменту. Поняття «фінансові потоки» у діловій вітчизняній практиці в даний час зустрічається часто і в основному у зв'язку із аналізом і систематизацією методів управління фінансовими потоками на підприємствах. Однак у даний час в умовах відносного економічного зростання і активізації міжрегіонального розвитку закладаються напрямки реалізації функцій управління регіональними фінансовими потоками.

Сьогодні в дослідницькій і економічній літературі немає однозначності у застосуванні категорії «фінансовий потік регіону». Так, В.В.Бочаров використовував словосполучення «управління грошовими (фінансовими) потоками», однак поняттю «фінансові потоки» не дається визначення і не розкривається його економічна сутність [4, с. 65].

У праці російського вченого Н.А.Колесникової [5] при дослідженні територіальних ресурсів в основному аналізуються кошти регіональних фондів і фінансові ресурси підприємств. Автор праці говорить про фінансові потоки і констатує, що «...це новий вид матеріальних цінностей, який відвоював собі одне з провідних місць завдяки різкому повороту економічної реформи на користь монетаристських методів управління економічними і соціально-економічними процесами» [5, с. 206]. Однак при дослідженні фінансових ресурсів регіону автор більше не повертається до використання цієї категорії.

У дослідженні А.Р.Горбунова [6, с.5] наводиться визначення фінансового потоку – «це потік витрат чи доходів компанії протягом визначеного проміжку часу».

З сучасної економічної літератури, що відображає тематику управління фінансовими потоками більш концептуально, можна виділити кілька наукових праць Р.М.Карімова, що являють собою науково-практичні дослідження в сфері регіональних фінансових потоків, а також праці Н.В.Жигалова. На відміну від інших авторів, Н.В.Живалов визначає місце категорії фінансових потоків в економічній науці і доводить, що сучасне ринкове господарство країни, в якому починають переважати економічні відносини горизонтального типу, активно розвивається як динамічний комплекс фінансових потоків. Крім того, в результаті наукового дослідження автор виділяє категорію фінансових потоків у фундаментальну самостійну економічну категорію [7, с.21].

При цьому досліджувана категорія має такі характерні ознаки:

- об'єднання реальних базових понять соціально-економічних процесів громадського життя;
- відображення взаємозв'язків між господарюючими суб'єктами, державними органами і домашніми господарствами з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання ресурсів, товарів і послуг;
- забезпечення фінансової взаємодії між виробниками і споживачами товарів, при цьому підтримуючи функціонування державного апарату, господарських структур, життєдіяльність населення.

Таким чином, наукове обґрунтування об'єктивності категорії фінансових потоків одержує практичну реалізацію. Однак реальне виявлення та ефективний перерозподіл регіональних фінансових потоків поки що залишається слабо розробленим напрямком. Значною мірою це пояснюється тим, що світова ринкова економіка, розвиваючись еволюційним шляхом, не піддавалася політичним експериментам, тому значних диспропорцій між секторами економіки і рівнями управління фінансовими потоками, очевидно, не існувало. У командно-адміністративній економіці також не було необхідності оптимізувати управління регіональними фінансовими потоками, тому що державний вплив на економіку був абсолютним.

З розвитком ринкової економіки в Україні у фінансових потоків з'явилися власники, які в процесі їхнього перерозподілу почали заявляти про свої права на ці кошти, у зв'язку з цим актуальність визначення «прозорості» та оптимізації фінансових потоків стала об'єктивною. При цьому почали формуватися ринкові умови торгів між покупцями і продавцями, які формують ціни, близькі до альтернативної вартості для власників ресурсів. Коли у ресурсів немає визначеного власника, цей механізм не може функціонувати. В умовах, коли

власником фінансових потоків була тільки держава, ставлення до фінансового потоку у громадян, представників підприємств і організацій будувалося на споживацькій основі, тобто більше як до грошового потоку.

Впровадження в командно-адміністративну економіку процесу управління фінансовими потоками сприяло виявленню значних неузгодженостей і диспропорцій між напрямками державного управління економікою і законами ринку. Затяжний характер економічних перетворень в Україні багато в чому пояснюється відсутністю системного підходу до управління фінансовими потоками, що відображає фактичну картину процесу перерозподілу. Саме тому багато заходів управлінського впливу на економічні процеси в даний час не знаходять свого очікуваного результату. Тим часом процес визначення і перерозподілу фінансових потоків стає актуальним для регіональної економіки, особливо в період інтенсивного міжрегіонального і міжгалузевого переміщення капіталу, а також при взаємодії господарюючих суб'єктів і регіональних органів влади, коли підвищується соціальна складова економічного розвитку регіонів.

1. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 248 с.
2. Долішній М.І., Стадницький Ю.І., Загородній А.Г., Товкан О.Е. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – Л.: Нац. ун-т „Львівська політехніка”, 2003. – 256 с.
3. Лопатников Л.И. Краткий экономико-математический словарь. – М.: Наука, 1979.
4. Бочаров В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 365 с.
5. Колесникова Н.А. Финансовый и имущественный потенциал региона: опыт регионального менеджмента. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 240 с.
6. Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб предприятий, региональных администраций и банков. – М.: Анкил, 2000. – 296 с.
7. Живалов Н.В. Финансовые потоки в российской экономике. – М.: ОАО «НПО «Экономика», 2000. – 428 с.

Отримано 22.02.2006

УДК 332.1 : 336

К.В.ІОНЕНКО

Черкаський державний технологічний університет

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА В УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМИ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ

Досліджується значення діяльності фінансово-кредитних установ у процесі управління фінансовими потоками регіону. Визначено сучасні функції банківського сектора в країні з ринковою економікою. Запропоновано напрями удосконалення існуючої